

2. Petrovskiy, A. (1986). (Eds.). *Osnovy pedagogiki i psikhologii vysshey shkoly [Basics of pedagogy and psychology of higher education]*. Moscow: Izd-vo Moskovskogo universiteta [in Russian].

3. Rubanovych, A. O. (2012). *Osvitiansko-vystavkova diialnist v Ukraini: Tendentsii rozvytku [Edu-*

catinal-exhibition activities in Ukraine: Trends]. Kyiv: NAU [in Ukrainian].

4. Tabunshchikov, M. P. (1988). *Aranzhuvannia kvitiv [Flower Arranging]*. Kyiv: «Reklama» [in Ukrainian].

5. Shchipanov, A. C. (1981). *Yunym lyubitelyam kisti i reztsa [For young amateurs of brush and chisel]*. Moscow: «Prosveshcheniye» [in Russian].

О. В. Перепелица

ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКАЯ ВЫСТАВКА КАК ВИСТАВКА ЯК ИТОГ ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОЛЛЕКТИВА

Раскрыты положительные тенденции и методические рекомендации по оформлению выставочных художественно-творческих работ. Освещены различные аспекты подготовки к выставке. Приведены правила оформления стенда и экспозиции. Раскрыты функции выставочного стенда и методические рекомендации по оформлению выставочных художественно-творческих работ.

Ключевые слова: выставка, экспонаты, экспозиция, выставочная деятельность.

O. V. Perepelytsia

ART-CREATIVE EXHIBITION AS A RESULT OF A CREATIVE COLLECTIVE'S ACTIVITY

The article deals with the problems of exhibition activity in establishments of higher education. The actuality of the problem is that there is a necessity to increase interest in various areas of education and creativity, to develop own philosophy, unique system of values, customs, traditions, styles, able to give information about the potential, success and future educational services smartly. The aim of modern higher education is forming interest in the artistic and aesthetic side of surrounding reality and satisfying students needs in self-expression that are realized through such tasks as the development of artistically-creative productive activity of students. Monitoring of the art-creative activity is a creative exhibition. A creative exhibition is a result of collective's creative activity or one participant that shows artistic and aesthetic development and creative possibilities of its participants evidently. Exhibitions are organized with the purpose to encourage students to common creative activity with other, to give the opportunity to present a positive creative experience. The object of our work is exhibition activity in higher educational establishments. The article aims to analyze the development and exhibition activity, to define positive tendencies and methodic recommendations about drawing exhibition artistic and creative works. The realization of the aim provides implementation of the following tasks: to reveal the concept and the purpose of the exhibition; to describe the specific organization of exhibitions; to outline the functions of exhibition stand and methodic recommendations on drawing exhibition of artistic and creative works.

Keywords: exhibition, exhibits, exposition, exhibition activity.

Подано до редакції

УДК: 37.01:378

Т. А. Петухова

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ПРОЦЕСОМ

У статті розглянуті складові компетентності майбутніх учителів, акцент зроблено на формуванні майбутніх фахівців з технологій, які націлені на виховання творчої особистості. Висвітлені окремі види професійних компетенцій, що дозволяють обґрунтовано підійти до управління педагогічним процесом. Простежено ланцюг взаємозв'язків між законодавчо-нормативними вимогами й практичною реалізацією професійної компетентності на прикладі вчителів з технологій.

Ключові слова: компетентність, вчитель з технологій, управління педагогічним процесом, навчання.

Актуальність дослідження полягає в необхідності при формуванні майбутнього вчителя з технологій застосовувати інноваційні засоби навчання. Для досягнення поставленої мети в системі управління педагогічним процесом приходиться мати справу з різними методами, прийомами, вміннями й навичками, але

найважливішою складовою становлення сучасного вчителя виступає професійна компетентність, яка дозволяє окреслити особистісні можливості майбутнього педагога, що базуються на його теоретичній і практичній готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Вагомість теми дослідження обґрунтовано потребами розвитку педагогічної теорії та практики в нових умовах євроінтеграції України й продиктовано особливостями реформування системи вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить, що за означеною проблемою широко висвітлювались напрацювання в зарубіжній і вітчизняній літературі. Так, загальні закономірності професійної підготовки вчителя розкриті в роботах О. Абдуліної, Є. Бондаревської, Н. Кузьміної, К. Левітана, А. Щербакова та ін.; питання вдосконалення загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів розглядаються в працях Н. Олександрова, А. Петровського, А. Піскунова, Ю. Шарова, В. Яковлева; аспектам розвитку теорії та практики вищої освіти присвячені дослідження Г. Бордовського, Ю. Захарова, В. Карпова, В. Соколова та ін.; вдосконалення методів і форм навчання розглядали І. Волков, Г. Вуллі, Х. Гувер, Ю. Ємельянов, М. Лейн, В.Дж. Маккічі, Д. Холдинг, Т. Хоммана, Т. Шамова та ін.

Однак, при всьому різноманітті теоретичних і практичних підходів до підготовки педагогічних кадрів проблема професійної підготовки вчителя з технологій ще не знайшла належного відображення в системі управління педагогічним процесом, що мають забезпечувати її ефективну реалізацію.

У зв'язку з вищевикладеним проблема дослідження полягає в необхідності розробки істотних підходів до підготовки вчителя з технологій з урахуванням педагогічних особливостей цієї спеціальності й висунутих до неї вимог, обумовлених якісною зміною змісту трудового навчання й формуванням професійних компетенцій.

Мета статті – виявити особливості формування компетентностей у майбутніх учителів з технологій та довести їх вагомість у подальшій педагогічній діяльності.

Виклад основного змісту. Сучасні непрості умови в Україні вимагають необхідності зміни підходу до організаційного й змістового аспекту освіти, орієнтованої на європейські стандарти, що базуються на посиленні ролі професійно-педагогічної та предметної підготовки майбутніх учителів. Інтеграційні перетворення різних областей знань, поява на їх стику нових наук, збільшення потоку інформації вимагають розробки й застосування нових форм і методів навчання, адекватних сучасним педагогічним процесам; становлення професійних властивостей, які базуються на компетентнісному підході. Трансформація системи управління педагогічним процесом; поєднання аспектів трудового, початкового професійного навчання й профорієнтаційної роботи ставлять вагомим завданням підготовки фахівців, які мають відповідати збільшеним вимогам освітньої системи і здатні ефективно працювати в сучасних, швидко мінливих соціально-економічних умовах.

Українська система освіти радикально змінила свій ракурс – з особистісного на компетентнісний, але

поряд з цим, одночасно враховується технологічний підхід для формування особистості сучасного педагога [1, с. 39].

У системі вітчизняної освіти ХХІ ст. визначаються пріоритетами власне такі духовні та матеріальні чинники, як інтелект, імідж, ресурси сучасного педагога [2, с. 35]. Адже сьогодні впровадження новітньої інформації та постійне самовосконалення є необхідною умовою інтелектуального й творчого розвитку особистості педагога. Протягом професійної підготовки майбутнього вчителя з технологій необхідно залучати його до безперервного придбання все нових і нових знань, удосконалення професійних умінь і навичок, оволодіння педагогічною майстерністю, професійною компетентністю, а також бажанням до постійного пізнання й застосування інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій.

Поняття «компетентність» у перекладі з латини означає «відповідність, здібність». Це трактування в наш час визначається як коло повноважень будь-якої професійної особи; володіння знаннями, досвідом у певній галузі. Під професійною компетентністю педагога розуміють особистісні можливості вчителя, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу. Для цього потрібно знати педагогічну теорію, вміти застосовувати її в практичній діяльності. Педагогічна компетентність вчителя – це єдність його теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Професійна компетентність вчителя обумовлює його педагогічну майстерність. На думку А. Макаренка, педагогічна майстерність полягає в наявності знань особливостей педагогічного процесу, вмінь його побудувати й привести в рух. За глибоким переконанням видатного педагога, оволодіти педагогічною майстерністю може кожен педагог за умови цілеспрямованої роботи над собою. Вона формується на основі практичного досвіду, але не кожний досвід стає джерелом професійної майстерності. Таким джерелом є лише педагогічна діяльність, осмислена з точки зору суті, цілей і технологій; поєднання особистісно-ділових якостей і професійної компетентності педагога [3].

У системі педагогічного управління чітко розрізняють поняття «компетенція» і «компетентність» [4, 5, 6]. Так, компетенція включає сукупність взаємозалежних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються відповідно до певного кола предметів і процесів і необхідні для якісної продуктивної діяльності відносно до них. А компетентність розглядається як володіння людиною відповідною компетенцією, що включає її особистісне відношення до неї та до предмету діяльності. Тому вважаємо доречним говорити про формування в майбутнього вчителя саме особистісних якостей, що допоможуть у перспективі навчання й виховання молодшого покоління.

Формування педагогічної компетентності на першому етапі становлення педагога відбувається у вищому навчальному закладі, де майбутні вчителі усвідомлено спрямовуються до формування професійних навичок.

Аналіз світових тенденцій у галузі професійно-педагогічної освіти засвідчує зростання вимог до педагогічного професіоналізму й особистих якостей учителя. На думку вітчизняних учених основними проблемами, з якими зустрічатимуться вчителі в цьому тисячолітті, є:

- постійне ускладнення змісту освіти, гарантування високого рівня освітніх стандартів;
- самостійна постановка й вирішення творчих і дослідницьких завдань;
- ускладнення проблем виховання;
- безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання й виховання, новими досягненнями вітчизняного й зарубіжного досвіду;
- розв'язання складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань, практичних умінь і навичок із таких суміжних з педагогікою наук, як філософія, психологія, медицина, релігієзнавство, економіка, правознавство, кібернетика та ін.;
- робота в єдиному інформаційному середовищі, що передбачає раціональне використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі.

Усе це може здійснювати лише вчитель з високою професійною компетентністю, розвиненими творчими, дослідницькими здібностями, високим рівнем інтелігентності, духовно-морального потенціалу, конкурентоздатності, ерудованості, здатністю до безпервної освіти.

У професійній освіті прийнято виділяти ключові компетенції, що характеризують універсальність підготовки, соціально-професійну мобільність і готовність фахівців успішно адаптуватися до вирішення професійних ситуацій у сучасних умовах. Під ключовими компетенціями розуміють міжкультурні та міжгалузеві знання, уміння й здібності, властивості (якості) особи, що необхідні для адаптації та продуктивної діяльності [7, с. 153]. Для вчителів трудового навчання поряд із ключовими існують спеціальні компетенції, саме вони й поєднують у собі знання предмету навчання й методики його викладання. Їх доречно поділити на: інсталяційні, смислові, прогнозні, особистісні, моніторингові.

Інсталяційні компетенції характеризують вміння вчителя технологій ставити й реалізувати навчально-виховні цілі, формуючи в учнів не тільки бажання займатися певним видом діяльності на уроках, а й усвідомлювати подальші потреби в навчанні й обумовити вибір майбутньої професії. Смислові компетенції концентрують професійні знання й міжпредметні зв'язки, вміння творчо працювати з навчальною програмою, розробляти робочу програму, що відображає специфіку професійної спрямованості навчального за-

кладу та індивідуальних якостей учнів. Прогнозні – включають уміння передбачати результати своєї діяльності, визначати послідовність дій для досягнення поставленої мети. Для майбутнього вчителя технологій найважливішим у данному контексті є поєднання теоретичної системи знань з прикладною складовою. Особистісні компетенції обумовлюють вміння учителя визначити індивідуальні особливості учнів і сформулювати якісну програму роботи з ними. Моніторингові компетенції розрізняються мистецтвом учителя проводити спостереження, контролювати навчально-виховний процес і корегувати перспективи подальшої роботи.

Визначені компетенції змісту освіти майбутнього фахівця з технологій мають відбиватися в основних освітніх галузях і конкретизуватися в навчальних предметах і знаннях. Наприклад, внаслідок основної мети шкільної освіти з технологій, ця дисципліна має забезпечити формування в учнів наукової картини розвитку науки і техніки, розкрити роль технологічних знань у сферах промисловості й культури, створення свідомої мотивації щодо вибору майбутньої професії, засвоєння норм і правил вагомості техніки безпеки. З огляду на це компоненти змісту шкільної освіти набувають конкретного наповнення.

Для забезпечення поступовості реалізації компетентнісного підходу в змісті освіти важливо, щоб на рівні формування основних вимог, починаючи з Державного стандарту до освіченості майбутніх учителів, чільне місце займали конкретні вимоги відповідно до чинного законодавства. Зокрема, в характеристиці освітніх галузей має зосереджуватися увага на спеціальних компетентностях, що вони повинні формувати. Далі, детальнішу їх характеристику з вимогами до рівня сформованості компетентності мають містити галузеві предмети та їх основні змістові лінії [8, с. 51]. Компетентності мають впливати на встановлення набору системних характеристик змісту вищої професійної освіти для проектування освітніх стандартів, навчальної та методичної літератури і, відповідно, відбиватись у критеріях оцінювання й вимірниках навчальних досягнень.

Висновки. Отже, розгляд основних положень компетентнісного підходу до змісту сучасної освіти доводить важливість впровадження в педагогічну практику формування майбутніх фахівців з технологій компетентнісно орієнтованого спрямування, що сприяє набуттю учнями життєво важливих умінь і навичок і становленню високопрофесійного вчителя. Це дає змогу оцінити результативність освіти та її відповідність сучасним потребам ринку праці й суспільства. Загальні висновки з проблеми впровадження компетентнісного підходу в практику вищої педагогічної школи можна звести до наступного: введені в роботу педагогічних ВНЗ державні освітні спрямування в цілому своє завдання виконують, але вимагають постійного й систематичного доопрацювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Куцак Л.В. Инновационные информационно-коммуникационные технологии в подготовке будущего учителя технологий / Л.В. Куцак // Проблемы и перспективы развития образования в России. – 2013. – № 3. – С. 39-43.

2. Дем'яненко Н. Підготовка педагогічних кадрів: пошук інноваційної моделі / Н. Дем'яненко // Рідна школа. – 2012. – № 4-5. – С. 32-38.

3. Макаренко А.С. Избранные труды [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.makarenko.edu.ru/biblio.htm>

4. Мойсеюк Н.С. Педагогіка. Навчальний посібник. 4-е видання, доповнене / Н.С. Мойсеюк // – Київ, 2003. – 615 с.

5. Фишман Л.И. Модели образовательного менеджмента: обзорный анализ / Л.И. Фишман // Школьные технологии. – 1999. – № 1-2. – С. 112-120.

6. Хуторской А.В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций / А.В. Хуторской // Инновации в общеобразовательной школе. Методы обучения. Сборник научных трудов / А.В. Хуторской // – М.: ГНУ ИСМО РАО, 2006. – С. 65-79.

7. Жуков Г.Н. Основы общей и профессиональной педагогики: учебное пособие / Г.Н. Жуков, П.Г. Матросов, С.Л. Каплан / Г.П. Скамницкой. – М.: Гардарики, 2005. – 382 с.

8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

REFERENCES

1. Kutsak, L.V. (2013). Innovatsionnye informatsionno-kommunikatsionnye tekhnologii v podgotovke budushego uchitelya tekhnologii [Innovative information and communicative technologies in preparation of future teachers of technology]. *Problemy i perspektivy razvitiya obrazovaniya v Rossii – Problems and prospects of the development of education in Russia*, 3, 39-43 [in Russian].

2. Demianenko, N. (2012). Pidhotovka pedahohichnykh kadriv: poshuk innovatsiinoi modeli [Teachers training: search for an innovative model]. *Ridna shkola – Mother School*, 4-5, 32-38 [in Ukrainian].

3. Makarenko, A.S. Izbrannyye trudy [Selected Works] (n.d). *makarenko.edu.ru*. Retrieved from <http://www.makarenko.edu.ru/biblio.htm> [in Russian].

4. Moiseiuk, N. Ye. (2003). *Pedahohika. Navchalnyi posibnyk [Pedagogy. Tutorial]*. Kyiv [in Ukrainian]

5. Fishman, L. I. (1999). Modeli obrazovatel'nogo menedzhmenta: obzorny analiz [Models of educational

management: a review]. *Shkolnye tekhnologii – School technology*, 1-2, 112-120 [in Russian].

6. Khutorskoy, A.V. (2006). Tekhnologiya proektirovaniya klyuchevykh i predmetnykh kompetentsiy [Technology of designing the key and subject competences]. *Innovatsii v obshcheobrazovatel'noy shkole. Metody obucheniya – Innovations at secondary school. Teaching methods*. Moscow: GNU ISMO RAO [in Russian].

7. Zhukov, G. N., Matrosov, P. G., & Kaplan S. L. (2005). *Osnovy obshchey i professional'noy pedagogiki: uchebnoye posobie [Fundamentals of general and professional pedagogy: Tutorial]*. Moscow: Gardariki [in Russian].

8. Ovcharuk, O. V. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti : svitovyi dosvid ta ukrayinski perspektivy: Biblioteka z osvithoi polityky [Competence approach in modern education: international experience and Ukrainian prospects: Library on Educational Policy]*. Kyiv: «K.I.S.», [in Ukrainian].

Т. А. Петухова

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ТЕХНОЛОГИЯМ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИМ ПРОЦЕССОМ

В статье рассмотрены составляющие компетентность будущих учителей, акцент сделан на формировании будущих специалистов по технологиям, которые нацелены на воспитание творческой личности. Высветлены отдельные виды профессиональных компетенций, которые позволяют обоснованно подойти к управлению педагогическим процессом. Прослежена цепь взаимосвязей между законодательно-нормативными требованиями и практической реализацией профессиональной компетентности на примере учителей по технологиям.

Ключевые слова: компетентность, учитель технологий, управление педагогическим процессом, обучение.

Т. А. Petukhova

PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TECHNOLOGY SPECIALIST IN THE SYSTEM OF PEDAGOGICAL PROCESS MANEGEMENT

Radical transformations of Ukrainian society require significant changes in higher education for the formation of future teachers who are ready to teach through the implementation of the theoretical and applied knowledge and skills. In modern management system of pedagogical process, which is oriented on European values in education, the pedagogical competence of teachers is one of the most important components, which involves combining theoretical and practical readiness for future professional activities. Especially brightly its necessity is becoming apparent in the learn-

ing process of future professionals of technologies who develop the creative persons, prepared for self-employment in future. Analysis of special literature of our country and foreign literature shows the importance of the creation and improvement of weighty approaches to training teachers' technology in view of the pedagogical features of this specialty and the imposed requirements on it due to a qualitative change in the content of labour training. Dedicated main challenges in achieving the objectives in the educational process outline the increasing of the requirements in teacher professionalism and personal teachers' qualities. In particular, the teachers' competences are capable of underscoring the presence of those professional qualities that should be inherent in a subject-specialist. Formation of professional competence of future specialist's technology is based on strengthening the role of professional and pedagogical and subject training. General scientific interpretation of the essential content of competencies allowed allocating two blocks of competencies, like main competencies and special ones. In this case, special competencies have the leading role in the training of teachers of technology, as they emphasize the development of creative and investigative abilities. Professional competences of the future technology specialist should be reflected in the learning areas and concretized in academic subjects and knowledge. Implementation of the competence approach in the management of educational process at the state level is an essential element to achieve the objectives in the formation of future teachers of technology; in the development of state legislative and regulatory documents, namely the design of educational standards, the content of the educational and methodical literature, forms and criteria for evaluation.

Keywords: competence, technology teacher, management of teaching process, teaching.

Подано до редакції 05.06.14
